I stille medvind

Koloristerne runder et halvt århundrede

KUNST

Den Frie: Koloristerne 50 år, dgl. 10-17 slutter 17 januar.

HALVTREDS ÅR igen. Først 'Corner', nu 'Koloristerne'. De bliver gamle vore kunstnergrupper.

Er det særlig synligt denne gang? Næeh, det er det ærlig talt ikke. Alt i alt er det tværtom blevet en rigtig rydelig fødselsdags-udstilling, som næsten kan få en til at tro på, at kredsen er ved at finde fodslaget.

SANDT AT sige har 'Koloristerne' jo i tidens løb haft det temmelig besværligt. Den måtte gang på gang konstatere, at den ikke kunne holde længe nok på de udvalgte, der takket være deres uomtvistelige talent blev indbudt som medlemmer og gæster. Kunstnere hvis ambitioner viste sig at være større end deres trofasthed.

Gruppen kom med andre ord til at lide af gennemtræk med alle de gener dette fører med sig også i kunstens verden. Den led så meget desto mere, fordi den blandt sine gode, gamle medlemmer kunne tælle kunstnere med blik for talentet ... også selv om det udtrykte sig på tværs af deres egne målsætninger. Ligesom hos 'Decembristerne' tik individualismen gode kår på 'Koloristerne'. Men holdet havde svært ved at blive sammenspillet.

NU SYNES det, som om sammenholdet er blevet styrket. Skønt udstillerne alle følger deres eget hoved, og til trods for at det stadig ikke handler om at være på række og geled, er kredsen ved at vænne sig til samarbejdets svære kunst. 'Koloristerne' går ind i det nye år med et afvekslende fødselsdagsshow med mange forskellige udtryksformer, men uden af den grund at virke splittet.

EFTER TONEART, lyst eller dunkelt tonefald, deler 'Koloristerne's malere sig straks i to grupper. Flere af gruppens egentlige farvedyrkere har renset paletten for alle jordfarver, og søger i deres lærreder mod lysfyldte, milde klangverdener. Det gælder Else Fischer Hansen, Ingrid Hansen, Jens Peter Helge Hansen, Ole Herup, Kai Mottlau og til dels Poul Winther, Søren Hansen og Egil Wendt.

Modsat finder man i det mørke og dunkle farveregister arbejder af Ingvald Holmefjord, Inge Lise Westman, Steffen Petersen Borgen og — ligeledes delvis — Helle Thorborg. Denne grove inddeling siger kun noget om rigdommen i det koloristiske leje på udstillingem i Den Frie, for det gør naturligvis en kolossal forskel, om man som Else Fischer Hansen og Ingrid Hansen søger mod et abstrakt farveudtryk, vil tale til os alene ved hjælp af farvernes samklang, harmonier og kontraster, farveladernes udstrækning og rytmisk bevægede samspil, eller om man i billeder som Jens Peter Helge Hansens støtter sig til dyre- og planteriges organismer og deres muntert bevægede liv i rosenrøde verdener, eller som Leif Lage — der i øvrigt gør sig stærkt gældende på udstillingen — benytter fragmenter af et klassisk figurmaleri som udgangspunkt. Ikke at han vedkender sig dets stive regler. Næeh, det morer ham tværtom at lege med menneskets træk og former og antyde sære, sjælelige mekanismer.

NÆRMERE naturen ligger både Egil Wendt, Helle Thorborg og begriberligvis Kai Mottlau og Groth-Jensen, mens Herman Stilling har forladt sine trolde, sine møbelvæsner og nu ombytter dem med commedia del' artes kendte aktører. Denne fornyelse ved motivets hjælp har givet flere, smukke resultater.

Inge Lise Westmans og Ingvald Holmefjords billeder — *der er fem af hver — efterlader varige indtryk og fastholder opmærksomheden under besøget på 'Koloristerne'.* Det er ikke lyssynet, som kendetegner dem. Heller ikke en livsholdning, der røber glæde eller udadvendt bredde. De ser indad, og begge bygger deres kunst på dybt personlige og gyldige møvter, som uundgåeligt må berøre os.

Vinterens mørke ruger i Inge Lise Westmans lærreder, sorte råger skriger over tilsneede marker og mellem de nogne træers sorte greneværk. Der er døde måger, som bringer os sørgelige varsler, og hun har malet en vældig fuglevinge med en sådan inderlighed og så fin en følelse for farvernes liv i fjer og dun, at man næsten glemmer at se den som symbolet på den høje flugt, der nu for altid er forbi.

LIGESOM Inge Lise Westman uden tvivl har arvet noget af sin morbide holdning fra surrealisterne, bygger Ingvald Holmefjords lærreder på indtryk fra surrealismen, men hos ham er impulserne vist filtreret gennem forrige århundredes tidlige romantik. Det er i hvert fald nærliggende at komme til at tænke på nogle af dens mestre. Holmefjord bevæger sig bestandig i dunkelt halvlys. Indtryk af by og land angives som igangsættende faktorer for hans arbejder, men han borer sig ikke blot ind i de ydre fænomener og afdækker dem lag for lag, det er, som om han vil vende vrangen ud af sindets landskaber og bygninger. Det lykkes ham i et meget rigt og klangfuldt malersprog.

SKULPTURER og billedvævninger, ja, sågar et fantasifuldt sortiment af metalvejrhaner udført af Peter Hentze, talrige studier, småskitser og objekter med Frank Rubins særpræg, potteskårsfigurer af William Fridericia og nogle af Alev Siesbyes udsøgte og sensitive keramiske arbejde ver, alt dette fejer deres til indtrykket af 'Koloristerne's 50-års jubilæum.

Det er Sigrid Lütken, Finn Nielsen og Astrid Klenau, som med deres monumentale værker — abstrakte for de to første vedkommende — beriger udstillingen mest. Alle tre har gjort en indsats, som vækker beundring. Og det er Nana Hertoft og den islandske gæst Ásgerdur Buadóttir, som står for de rige, koloristisk og stoflig velafbalancerede og inspirerende billedtæpper. Med et fødselsdags-råd til den gamle udstilling skal der sluttes. Pas godtpå denne islandske kunstnerinde, hun passer i ensemblet som hånd i handske.

PIERRE LÜBECKER

Inge Lise Westman: Råger, 1981, olie.

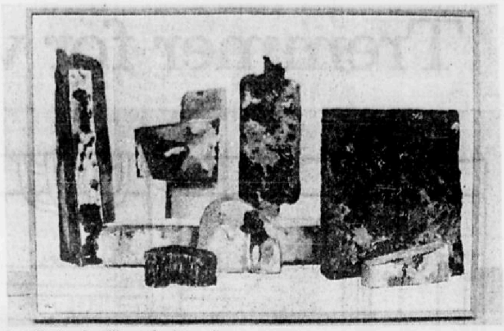

Poul Winther: Opstilling med rød ting, olie.

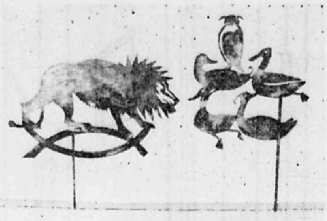

Sigrid Lütken: Fugleplante, bronze og granit.

Peter Hentze: Toudkast til nye vejrhaner, en love og en engel.

Finn Nielsen: Skulptur, granit.

Der er bud efter dansk sanger

Aage Haugland fejrer Stravinskij

Af Jørgen Falck

HELE FORÅRET kommer til at stå i Ødipus' tegn for den dansk-norske operasanger Aage Haugland. I rollen som den blinde seer Teiresias i Stravinskijs opera Oedipus Rex medvirker han først i Seiji Ozawas opførelse i Boston og Carnegie Hall, senere med Claudio Abbado i Londons Royal Festival Hall og endelig i Milano, hvor han på La Scala laver Oedipus med Leonard Bernstein.

Haugland fortæller, at et Stravinskij-boom skyller gennem det internationale musikliv. For ligesom Bartoks 100 år netop er markeret overalt, kommer Stravinskijs 100 års fødselsdag her i 1982 til at præge musiklivet.

Efter at have sunget flere gange på amerikansk operas højborg Metropolitan har Haugland også fået et fast forhold til festivalen i Tanglewood. Boston-symfoniskernes dynamiske japanske leder Ozawa og Haugland er blevet enige om hans medvirken de næste tre års sæsoner i Tanglewood. Til sommer medvirker han foruden Oedipus Rex i Sjostakovitjs 13. Symfoni, og han underviser i to mesterklasser. Næste sæson igen er det planen at opføre Beethovens opera Fidelio med Haugland som Rocco og så Maxwell Davies Eight Songs for a Mad King med Ozawa som dirigent — et værk, Haugland sang til stor succes på Det kgl. Teater for et par sæsoner siden.

Han er netop vendt hjem efter at have sunget i Lohengrin på La Scala. Og 8. januar synger han både Klingsor og Titurel i Det kgl. Teaters opførelse af Parsifal. Derefter synger han et af hovedpartierne i premieren på Pendereckis opera Djævlene fra Loudon.

Til sommer skal han synge Fidelios Rocco med Lorin Manzel ved Salzburg Festspillene. Hele 1983 synger han på Metropolitan, Covent Garden, i Paris og i Boston. Og blandt de mest interessante nye planer er opførelser af Rosenkavaleren på Covent Garden med Georg Solti og i 1983 eventuel medvirken ved Soltis opførelser af Wagners Ring i Bayreuth. Helt fast ligger Hauglands medvirken i Abbados opførelse af Wozzeck i Chicago og Wien. Senere på Wiener-operaen synger han Varlaam i Boris Godunov under ledelse af Mstislav Rostropovitj.

Aage Haugland — skal synge i Oedipus Rex i Boston, New York, London og Milano.

andet sted. Det er dens hele væren. Definitionsknuden går op, hver gang en skoletæske vil have den i madkassen.

NOK ER magistrene fjendeland. Men værre er overloberne, de flade poesifornægtere, der selv sidder med deres maskine og laver fløje. En generation er gået op på midten. Og der er ingen nåde fra virkelighedsforlangerne, der bare vil forkele en læser og sige: Se! Hvad er de ude på, andet end lidt kamp i efterstrømmen, hvor alt alligevel er for sent, og det nye har glemt alt om deres pegepinde uden ked.

Hver gang det samme sidste snøft: en tale på et folks vegne, der ikke findes, med hvilken ret? Hver gang det samme nonsens: at poesien ikke er konstruktion, ikke bare er ord. Hvad vil de have af falsk virkelighed på pandelappen? Vi ved det, de vil bare have en meddelelse. De vil bare bringe breve ud til søsterbrødrene. Det er ikke let at være ynkebrygger, når der ikke er stemning for latinen. Og så smadrer de ud med deres kårde og vil det eneste til livs, de ikke kan nå i en fordom.

Selvfølgelig er poesi konstruktion. Selvfølgelig er poesi ikke bare ord. Selvfølgelig er poesi effekt. Selvfølgelig er poesi avantgarde. Selvfølgelig er poesi ikke bare konstruktion. Selvfølgelig er poesi bare ord. Selvfølgelig er poesi effekt. Selvfølgelig er poesi ikke avantgarde. Det er let. Poesi er ikke bare. Poesi er bare. Men ikke bare. Argumentationen er glat som vand. Men i luften står der et par hurtige sandheder.

For sidste gang, populærlognere, poesien er ord. Og den kan. Hvad er det, den kan? Den kan ikke flæbe en dyd. Den kan ikke flade sig ud og sige undskyld til oplevelserne. Den kan ikke rette sig ind i en diskussion om virkeligheden. Men den kan vælte en læser og sige gok. Den kan sætte hjul under, et øjeblik, og føre et andet sted hen, hvor ingen har været. Ikke uden materiale, ikke uden virkelighedens sne, men den kan aldrig være virkeligheden, hvorfor skulle den det?

Og den er ikke æstetik. Det er et ord i jeres tandsæt, når I rigtig skal ud og være bedrevidende. Og selvfølgelig kan den bruges. Selvfølgelig kan den lave verden om, den må bare være der først. Og den kan ikke bide sig fast i et hjørne af tæppet og blive siddende. Den kan ikke gentage. Den er allerede væk og et andet sted, for der er en hjerne inden i den, som syder, og en sansemotor, som ikke vil holde op, bare fordi I siger stop. Det må da kunne forstås, også af jer, der engang var med på banen.

FARVEL DA, treforkede uhyre af fortielse, forstillelse og nedladne pen. Poesi mappebærer og lommeuld, farvel hybensti i sommerlandet med benzin og checkhæfte. Det var det hele. I vil ikke få luft i boblen, for I har løgn i halsen og den lille syge, der hedder den danske lunge.

Det er vinter, og duerne letter. Lad ufreden komme op i hænderne og fryde sig et par sekunder. Lad gaderne ligge hen i et natteliv uden mening. Poesien er hellig. Livet er helligt. Døden er hellig. Tidsstofterne er hellige. Musikken er hellig. Åndedrættet er helligt. Svingningerne er hellige. Natten er hellig. Dagen er hellig. Tålmodigheden og kampen er hellig. Og den hvide sne over grødappetitten.

HVAD KAN vi ikke glæde os over en morgen i lys? Se det kommende, se det værende og blivende! Så lad os mødes en morgen i det nye år og kalde os Reagan-fri og Anker-fri og demokratiske. Se det nye åndedræt på væggen, der er store bevægelser udenfor på luften. Alt er nå, og det hætteede løtter sig.

Vi er mange og vi er én, vi er ikke bange for en sneglefart fra ministeriet, og vi er ikke trygten i bukserne, når der graves gange for gummistøvlerne og paraden nærmer sig af voldsmænd og TV-kvider. Nu vil vi se en krig uden våben, nu er det nok med deres A-snak og deres neutronmylder på alle forsider. Vi vil rense Jorden for forudsigelighed og ikke være blandt de myrdende. Vi siger bare international åbenbaring, ikke blive i hullerne, ikke løbe efter, men billeder, der ikke kan brændes af af en hob i parcelstøvler. Farvel, små biler i handskestørrelse, op med værdigheden og det store tilløbsstykke!

Reaktionen står på vagt, i alle smuthullerne ligger deres forfattede breve og patronhylstre. Hold verden i skak, men vi er ikke deres brikker, vi er uden for market og i det på samme tid, for øjnene lyser og er modtagelige for lys, det er øjnenes klare besked. Hvorfor ikke løfte et par venskabsord for en sandhed, hvorfor ikke slå et par handsker af i sneen for at rydde fortiden af vejen i kærlighed? Det skulle vel ikke være så svært, hvis der er mennesker i terrænet.

Lad os bruge lidt spalteplads på en vision om det endnu ikke indhentede og indhegnede. Lad os fylde en vinteraften op med uro og flå sproget til benet, så der bliver stød i knæskallen og et frimærke på hvert kon. Lad os sidde på den hvide væg og glide op i taghøjde, bare for at se hvens spir i andet end et udklippet politikervælde.

Uret bevæger sig som menneskekødet. Der er stjerner på en himmel over rumsonden. Men tiden har sluppet knoglerne for og ladet en synlighed komme op i kikkertsigtet, der hvor værensprocessen begynder og lovpriseningen er det eneste ord, forgyldt i en ny tids blasfemi, dobbeltopdobbelt i så mange ryk, at kroppen vælger at stige og se.

Man kan let komme til at svede, når man koncentrerer sig om et gledende nulpunkt. Man kan let komme til at rotere, når man beslutter at tage en risiko og begå sig med det døde og det levende i et dybt træk. Men verden lukker af i elefanthud og Fabuland det øjeblik, man lader sig køre af dens papkasser og siger: Vi tager den givne vejrtrækning. Så der er ingen anden vej end cirkulationen midt på det stående bræt i bevægelse.

LAD OS være raket-fri midt i raketterne. Lad os være vidende og syngende i samme lyd. Hvordan tro på en universlængsel og jordbeboelse uden at være de turdende, der skider på indkapslingen og fortrængningen hele tiden uden tidtæller? Vi vil se sneen i øjnene! Vi vil ud og gynge i græsstråene, vidende om stærne og kokkenlivet, vi er ikke ude på at lukke af, men hvad nytter det med nuerne, hvis ikke der er et hul til en fornyelse?

Lad os velsigne hinanden i læderjakke, lad os bede om hinandens forpjuskede velsignelse, og sige. O.k. vi skærer ikke hjernehøjden af, vi løber ikke følelsen ud i et badevand af lunken Schlüter. Vi må op. Der må være lodrette muligheder, midt i drivtømmeret, midt i opvasken eller kældergyset eller den nationale samlingsregering. Der må være et afslag, der gælder, og en velkomst, som ingen ideologiforbælder kan kalde idealistisk eller snyd og borgerlig, fordi ordene ikke findes uden en dyb latter af vin og virkelighed, som den kommer ind.

Lad os sige det igen, lad den gamle viden køre, lad den ny vippe en muskel ud i guerilla og hellig fanefluugt. Op og ned og hen, dér vil vi være, i en oprømt drøm, så kald det bare nederlaget på forhånd, men vi har points i kladdehæftet, og det er kodeordet, inden magten har set sig om og overhældt husene med ild.

En vinterdag som denne vil vi dreje en omgang på hætten og bede os fri. Vi vil rejse et minde for en fred ud over verdenshavet, og vi vil knalde den forstående ned, og vi vil kappe fortøjningerne til den snævre forhud, vi vil afanalysere og afmønstre, afmønte og afgå, vi vil snurre om kap med vinden og vide, at det er nu eller nu, vi vil sige ja til afvisningen og nej til rundturen i ruiner og stank. Så let er oprøret svært og umuligt, men det er sprogløbet at gøre sig til stats- og medieløs for at erobre i sekunderne sekunderne.

HVAD VEJER fortiden i en kuvert på denne størrelse? Ikke meget andet end en taknemmelighed for cellerne i kodet og i afkræftningen. Men vi tager skituren med og siger ikke fra, men beslutter os i tide til den store nytårstopi, hvor kærligheden er' nummer ét, kærligheden er nummer to, kærligheden er nummer tre, kærligheden er nummer fire, kærligheden er nummer fem, kærligheden er nummer seks, kærligheden er nummer syv, kærligheden er nummer otte, kærligheden er nummer ni, kærligheden er nummer ti, fordi vi er centrum for vores egen tro.

Og så ud og skide glas, så ud og vimple med papirmanchetterne, væk med det sidste nye, væk med det blå, for det bliver blåt, osv., for vi vil ikke binde os til en klode i forfald, men være indfrierne i individmassen, det er jo dér, mennesket fødes og dør, så hvorfor ikke tage turen med og blive skelet på et B-kraters bekostning?

Det er fordomslivet, der leves i reolerne, det er fordomsbylden, der stiller op på Rådhuspladsen og hylder den kronede begrænsning. Den vil blive mødt med stål og handsker, fra dette lille spring vil der være langt til den gamle blodhud, for nu er det et nytårsafsæt med kol og vinge, og det vil være lettere for den forbipasserende at lugte gloggen, når dørene står åbne og invitationen gælder alle.

Så siger vi da farvel, og vi er ikke på næse eller kind, men ligger i lige rækker ud over krydderiet og siger: Ja, der er markerne at skræve over, ja, der er den hellige moder, vi kom ud af, ja, der er sneskyen med sin barselorlov, ja, der er tæppet sort af guld, ja, der er stenene for en metrik, som ikke kommer igen, men nu skal fanges ind i dette net af overlevelse.

Sådan så et modangreb ud i sne, støvet har allerede lagt sig, og i morgen lyser bilerne ind ad Lyngbyvejen. København er ligelad, men København har set sin ligeglæde som et tegn, nu vokser glæden ud af sorgen, og en by er åben for et kor fra kloden.

ASGER SCHNACK